

социального прогнозирования. – СПб.: Изд-во СПбУЭФ, 2013 – С.47.

4. Ларин М. В. Управление документацией и новые информационные технологии. – М., 2018. – 136 с.

Маралов М.М., Кумысбек Б.Б., 1 курс (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ)

Ғылыми жетекші – оқытушы Ақмолда М.Н.

ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫН ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Қазіргі әлемде цифрлық технологиялар елдер экономикасын дамытуда маңызды рөл атқарады. Цифрлық технологиялар бірқатар халық пен бизнестің мемлекеттік қызметтерге қол жеткізуін оңайлату, ақпарат алмасуды жеделдету, бизнес жүргізу үшін жаңа мүмкіндіктердің пайда болуы, жаңа цифрлық өнімдерді жасау және т. б. сияқты артықшылықтар береді.

Цифрлық экономиканы құрудың Қазақстан экономикасын цифрландыру перспективалары тұжырымдамаларына тоқталсақ:

«Цифрлық экономика», «білім экономикасы», «ақпараттық қоғам» ұғымдары индустриялық парадигманы алмастыратын жаңа әлеуметтік-экономикалық жүйені қалыптастырады. Жаңа экономикалық жағдайларда тұрақты жұмыс істеуге ұмтылатын барлық шаруашылық жүргізуші субъектілер цифрлық трансформация процесі арқылы өтуге мәжбүр. Цифрлық трансформация – бұл барлық деңгейдегі әлеуметтік-экономикалық жүйелердің бизнес-процестеріне заманауи технологияларды енгізу. Ол қазіргі заманғы жабдықтарды немесе бағдарламалық қамтамасыз етуді орнатуды ғана емес, сонымен қатар басқару, корпоративтік мәдениет, сыртқы коммуникациялардағы іргелі өзгерістерді де білдіреді. Нәтижесінде әрбір қызметкердің өнімділігі мен клиенттердің қанағаттану деңгейі артады, ал компания прогрессивті және қазіргі заманғы ұйым беделіне ие болады. Іс жүзінде бұл цифрлық экожүйе бизнес деп атауға болатын толассыз бизнесүдерістер жүйесін құруды білдіреді.

«Цифрлық экономика» терминологиясын мінез-құлықты талдау бірқатар тұжырымдар жасауға мүмкіндік береді:

1. Цифрлық экономика ұғымы қазіргі экономикадағы әртүрлі аспектілерді көрсетеді және сандық АКТ пайдалану негізінде іске асырылатын нарықтық экономика субъектілері арасындағы қатынастардың белгілі бір әлеуметтік экономикалық жүйесі ретінде цифрлық экономиканың интегралдық сипаттамасын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

2. Цифрлық экономиканың негізгі субъектілері – мемлекет, жеке бизнес және үй шаруашылығы болып табылады. Цифрландыру процесінде бұл субъектілердің рөлінің өз ерекшеліктері бар.

3. Заманауи цифрлық өндіріс жаңа технологияларды, басқарудың жаңа құрылымдарын және өндірісті ұйымдастыру тәсілдеріне негізделген. Тұтастай алғанда, цифрлық экономикада даму алған заманауи технологиялар (аддитивті технологиялар, заттардың өнеркәсіптік интернеті, "үлкен деректер", бұлтты есептеулер және т.б.) экономиканың бәсекеге қабілеттілігінің өсуін қамтамасыз етеді және қоғамның әлеуметтік-экономикалық даму деңгейін арттырады. Қазақстан экономикасын цифрландырудың ағымдық жағдайын талдау барысында Қазақстанның цифрлық әлемдегі жағдайы, яғни басқа мемлекеттермен салыстырмалы талдау жасалды. Цифрландыруды әр түрлі көрсеткіштер бойынша есептеп, Қазақстанның деңгейі анықталды.

Соңғы жылдары Қазақстанда компаниялар мен ұйымдардың цифрлық платформаларға көшуі айтарлықтай жеделдеді. Өткен жылы компьютерлерді пайдаланатын ұйымдардың үлесі 83,9% құрады, бір жыл бұрынғы 77,7%. Интернетке қолжетімділігі бар ұйымдардың үлесі 75,1% - дан 81,1% - ға дейін ұлғайды. Карантинді жүргізуге байланысты ағымдағы жағдайда интернеттендіру және цифрландыру ел компанияларына өз қызметін жүзеге асырудың жаңа форматына ауыртпалықсыз өтуге мүмкіндік берді.

Карантин және өзін-өзі оқшаулау көптеген қызметкерлерді қашықтағы жұмысқа кетуге мәжбүр етті. IDC пандемиядан онлайн режимінде бизнес жүргізу құралдарын ұсынатын компаниялар пайда көруі мүмкін деп болжайды. Ең алдымен, бұл бейнеконференцияларға, конференц-қоңырауларға, топтық қоңырауларға мүмкіндік беретін қызметтер. Мысалы, американдық Zoom бейнеконференциялар қызметі рекордтық қолданушылар санын жазды, ал компанияның акциялары ақпан айынан бастап қатты қымбаттады, ал Apple сияқты алпауыттар Қытайдағы iPhone фабрикалары жабылған жағдайда құлдырап жатыр. Бұл қашықтағы жұмыс орындарына арналған бағдарламалық жасақтамаға да қатысты - VDI (виртуалды жұмыс үстелі инфрақұрылымы), бұл қызметкерге кеңсе компьютерінің жұмыс үстеліне виртуалды қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Сарапшылардың пікірінше, 2021 жылы жасанды интеллектті, сымсыз желілерді, ықшам есептеу жүйелерін дамытуға бағытталған техникалық, технологиялық және бағдарламалық шешімдер нарығы 35% - ға өсіп, шамамен 12 миллиард долларды құрайды. Осылайша, 2025 жылға қарай 5G технологиясы кәсіпорындарға өз деректерінің 70% - на дейін бұлтты өңдеуді жүргізуге мүмкіндік береді. Мұндай жағдайларда бізге осы саладағы тәсілдер мен қызметті үйлестіру қажет.

Сонымен қорытындылай келе 2020 жылы басталған COVID-19 пандемиясы Қазақстан экономикасын цифрландыруды күшейтті деп айтуға болады. Пандемия кезінде цифрлық экономиканың әлсіз тұстары анықталып, оларды жетілдіру бойынша жұмыстар жасалуда. Жаңа цифрлық трансформациялау бойынша көзқарастардың пайда болуына да пандемия әсер етті деп айтуға болады.

Әдебиеттер

1. Дубов, В. С. Показатели оценки развития цифровой экономики / В. С. Дубов // Наука через призму времени. - 2018. - № 7 (16).

2. Макроэкономические перспективы казахстана и новые инвестиционные горизонты в цифровизации // Отчет АО «Фонд национального благосостояния "Самрук-Казына"» и компании The Boston Consulting Group

Маралов М.М., Нұралы А.Б., 1 курс (Академик Е.А.Бөкетов атындағы КарУ)

Ғылыми жетекші – э.ғ.м, аға оқытушы Ескендір Н.Н.

ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ҚҰРУДЫҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ

Әлемнің, оның ішінде Қазақстанның бизнес-қоғамдастығы мен үкіметтері жаңа әлемдік экономиканың қалыптасып келе жатқан цифрлық кеңістігінде бәсекеге қабілетті позицияларға қол жеткізу мақсатында экономиканы цифрландыру және цифрлық трансформациялау процестерін жеделдету қажеттілігін түсінді, бұл осындай өзгерістерді жүзеге асыруды талдамалы және ғылыми-әдістемелік пысықтауды талап етеді.

Цифрлық экономика микро -, мезо -, макродеңгейлердің ұзақ мерзімді перспективаға әлеуметтік-экономикалық жүйелері дамитын векторды көрсетеді, бұл сандық трансформация процестерін зерттеу мен жан-жақты талдау қажеттілігін тудырады.

Қазақстан және шетелдік тәжірибені, сондай-ақ теориялық зерттеулерді талдау әлеуметтік-экономикалық жүйелердің сервисі мен цифрлық трансформациясы сандық сервистік экожүйелерді қалыптастыратын шаруашылық, әлеуметтік және технологиялық процестерді интеграциялайтын цифрлық платформалар негізінде жүзеге асырылатынын көрсетеді.

Цифрлық экономика бірінші кезекте индустриялық дамыған елдерде дами бастады. 2017 жылы АҚШ-та цифрлық экономиканың ЖІӨ-дегі үлесі 7% - ға жетіп, 1,35 трлн АҚШ долларын құрады. АҚШ долларын құрады, ал 2016 жылы цифрлық экономика құрған Еуроодақтың қосылған құнының үлесі ЕО ЖІӨ-нің 4% құрайды. 2018 жылы Қытайда цифрлық экономикаға ЖІӨ-нің 38,2% - ы келді, бұл сома 2,32 трлн долларға жетті. АҚШ.

Қытайлық Huawei компаниясының мәліметтеріне сәйкес, 2019 жылы бүкіл әлемдегі цифрлық экономика 11,5 трлн долларға бағаланды. АҚШ долларын немесе әлемдік ЖІӨ-нің 15,5% - ын құрайды. Ол "аналогтық" экономикаға қарағанда екі есе тез өседі деп күтілуде және 2025 жылға қарай оның әлемдік ЖІӨ-ге қосқан үлесі 24% - дан асады. Көптеген жағдайларда мұндай жедел даму қарқыны цифрлық жобалардың инвестициялық тартымдылығына байланысты, олардың кірістілік көрсеткіші цифрлық емес жобалардың кірістілігінен алты есе артады.

Еуропалық экономика мен қоғамды цифрландыру жағдайын бағалау үшін 2000 жылы индикаторлар жүйесі қалыптаса бастады және қазіргі уақытта оған мынадай индекстер кіреді: Global Information Technology Report Index (GITR),